

Danka Zsófia

Vakfoltok

Puklus Péter: Hero Mother – How to build a house

Witty Books – Images Vevey,
2021,
120 oldal

A 2016-ban indult *Hero Mother*-projekt lezárásaként tavaly októberben megjelent Puklus Péter *Hero Mother – How to build a house* című könyve a projektet nagydíjban részesítő, svájci Images Vevey támogatása mellett a torinói Witty Books gondozásában.

Puklus fotográfiát tanult a MOME-n, majd Párizsban az École National Supérieur de Création Industrielle (ENSCI) médiadizájn szakán végzett. A hazai képzőművészeti színtér egyik markáns úttörője, a negyvenes művészgeneráció progresszív tagja, munkái számos külföldi és hazai kiállításon, illetve köz- és magángyűjteményben láthatók. Művészeti tevékenysége mellett egyetemi óraadóként is jelen van a fiatal művészek oktatásában nemzetközi szinten is.

Időben és térben nagy kiterjedésű művészeti ciklusait sorozatokba rendezi, ezek beteljesedését a projektet reprezentáló fotókönyv megjelenése jelenti. 2012-ben két fotókönyve jelent meg: a *One and a half meter* a heidelbergi Kehrer kiadónál és a *Handbook to the Stars* a selmecbányai Stokovec gondozásában. Az áttörő nemzetközi elismerést a 2016-ban kiadott *The Epic Love Story of a Warrior* című fotókönyve hozta el számára, melyet a londoni SPBH Books adott ki. A *Hero Mother* immár az ötödik, nyomtatásban publikált fotókönyve, és egyben a legszemélyesebb is. Az alkotó ambíciózusan formálja művészeti praxisát, eszköztárának a fotográfián kívül a festészet, a rajz, a szövegalkotás, valamint installációk és szobrok létrehozása is hangsúlyos eleme. Az egyre inkább felszabaduló, technikailag és narratívában is tágassá növekvő univerzumban a könyv mint forma továbbra is biztos viszonyítási pontként van jelen.

Puklus kompozícióinak pontos, zárt műtermi felépítettsége és szigorú konceptualitása az utóbbi években asszertív fordulatot vett. A pszichoanalitikus gondolkodásmód egyre erőteljesebb térnyerése új mélységet ad a munkáknak. Puklus szokatlanul őszinte önreflexiója, naplófeljegyzései és személyes élményei teremtették meg ehhez az elméleti alapot. A családi szerepek evolúcióját tematizáló projekt mélyen személyes, és mellőzni igyekszik a külső nyomásoknak való megfelelés bármilyen kényszerét. Ennek az sem mond ellent, hogy a könyv esztétikus kivitelezése továbbra is fontos szempont maradt, ez Paolo Berra, a könyv tervezőjének munkáját dicséri. Az albumba kerülő munkák szelektálását Puklus tudatosan a Witty Books csapatára bízta, hogy minél határozottabban érvényesülhessenek a külső szakmai szempontok az akkor már több mint öt éves folyamatban.

A művész elmondása szerint a bizonyos értelemben személyes fordulópontot jelentő projekt sokkal inkább terápiaaként indult, mint képzőművészeti programként.

Puklus témaválasztása a 2016-ban született második gyermekének megérkezéséhez és ennek előzményeihez kapcsolható. Időben az attól a pillanattól való távolodást dolgozza fel, amikor a fiatal szülő ráeszmél, mostantól egy teljesen új narratíva veszi kezdetét, és a személyes mikrokozmosz visszafordíthatatlanul kifordul a sarkai-ból. Egy gyermek születése az egyén és a család szintjén addig ismeretlen dinamikákat, szokásokat éleszt fel, újraértékelődik a gyermekkor tapasztalata, a szülők és nagyszülők viszonya, új magasságok és mélységek követik egymást.

Puklus munkáit e projekt kapcsán több kiállításon is láthattuk már – például a *Hős anya_Alcím* címűn a Glassyard Galériában, a *Life is Technón* a Trafó Galériában vagy a brünni Fait Galleryben rendezett *Stupid* című kiállításán. A főként fekete-fehér fényképek sorát helyenként egy-egy színes fotó és néhány naiv rajz töri meg. A kék színű, laza vonalrajzok jelentik az első mérföldkövet egy fénykép megszületésének történetében. Ugyanakkor a gyors, néhány vonalból álló kis illusztrációk és írások a fotók éles valóságának, néhol neutrális megközelítésének könnyedebb ellenpontjaiként jelennek meg. Egyes fényképek oldott gondolatvázlatokként értelmezhetőek.

A könyv paratextusai, mint a *How to build a house* (Hogyan építsünk házat) alcím vagy a *How to make love* (Hogyan szeretkezzünk) egyfajta „útmutató az élethez” típusú, enciklopédikus műfaj megszületését indukálják. De Puklus ahelyett, hogy válaszokat adna, még több kérdést tesz fel a család építőelemeiről, az apaság mibenlétéről, a nemek közötti különbségekről sűrűn átszóve emlékképekkel, szorongással és humorral. A hős anya mítosza, az önfeláldozó, kizárólag gyermekeinek és a család kiszolgáltatásának, táplálásának élő heroikus szimbólum a mai posztdiktatórikus kelet-európai kollektív tudatból néhány generáció múltán kikopik. Az erős apakép mint a család teremtő és egzisztenciális tartóoszlopa dekonstruálódik, darabjaira hullik, és a helyén keletkezik valami új annak minden finomságával és összetettségével.

A Joseph Luft és Harry Ingham által kidolgozott Johari-ablak modell az önismeret egy mára már széles körben használt koordináta-rendszere. A modell négy részre osztja az Én és a Mások között történő interakciók metszeteit. A felosztás a következő: az *Aréna* az, ahol

PUKLUS Péter:
Erection, 2016,
Budapest,
a *Hős anya, avagy
hogyan építsünk
házat* című
sorozatból
A művész és a
Glassyard Galéria
jövöltábor

→

PUKLUS Péter:
*Hero Mother -
 How to build a house,
 Witty Books - Images
 Vevey, 2021*

←

az Én viselkedésének azon része működik, amellyel önmagunk és a környezetünk is tisztában van; a *Vak* részbe azok a viselkedésminták tartoznak, amelyeket a környezet ismer, de az Énnak nincs tudomása róla; a *Zárt terület*, avagy „rejtett én” a mások előtt eltitkolt érzelmek és magatartás tartománya; az utolsó a *Sötét terület*, ahol olyan tudattalan folyamatok zajlanak, amelyeket sem a környezet, sem az egyén nem tud befolyásolni, azokra nem lát rá. Az Én mindaddig nem lesz tudatában a *Sötét terület* létezésének, amíg fel nem fedezi rejtett tulajdonságait és képességeit. Ehhez általában egy trauma vagy egy adott életszakasz sorsfordító változása járul hozzá, esetleg mások megfigyelésén keresztül megy végbe. Puklus a projektjében ezen „ablakok” között oszcilláló mozgást végezve bontja ki az egyénre és a társadalomra vetített tematika komplexitását.

Fotókönyvében a cím megfogalmazása ellenére egyértelműen a „hős apa” nézőpontját követhetjük végig. Az esendő főszereplőt, aki megpróbál létrehozni egy rendszert, megpróbál erőt demonstrálni teljesen védtelenül, építkezni eszköztelenül, és minden egyes bukás után talpra akar állni. A mindent átszövő storytelling elengedi a néző kezét szabad asszociációkat, párhuzamosan futó értelmezési rétegeket engedve az olvasatba. A könyvnek körülbelül a közepén látható Gustave Courbet *A világ eredete* című festményének fotóparafrázisa. Első pillantásra talán észre sem vehető, hogy a női szeméremtest felett elszálló apró légy árnyéka is látható a modell bőrén. Puklus olyan pillanatot kapott el, amely további gondolatköröket vonz magához. A reneszánsz művészeti hagyomány óta Giottótól Vasarin keresztül Salvador Dalíig a légy ábrázolása olykor a valóság illúziójának megteremtését szolgálja, máskor az emberi élet efemer voltára utal, vagy a halál és romlás szimbólumaként jelenik meg.

A munkáin operáló photographer gaze, azaz a fotográfus tekintet a valóság egy szeletét mutatja meg, ahogy az életben, úgy a fotográfiában is. A teljes igazságot, ha

ez egyáltalán lehetséges, csak részleteiben lehetséges felfedni. Felmerülhet a kérdés, hogy Puklus „fotográfus tekintete” inkább szubjektív, intuitív folyamatokat vagy tisztán fotográfiai szempontokat vett-e figyelembe.

A rögzítésre kerülő momentumok között újra és újra visszatér a sosem befejezett szobor képe, emlékeztetve az önábrázolás, az önmagunk pozicionálását megkísérlő folyamatok paradox minőségére. Párhuzamok fedezhetőek fel Puklus esztétikája és az Otto Steinert követő fotótörténeti megközelítés között. A Steiner által kezdeményezett szubjektív fotográfia az 1950-es években indult, fő célkitűzése az önkifejezés fontosságára való fókuszálás volt, szemben a fényképezett téma tényszerű leírásával. A szubjektív fotográfia középpontjában a fotós egyedi nézőpontja és a világ tekintetének visszavetülése áll, humanizált, egyénre szabott fényképezést jelent, és magában foglalja a fényképezőgép használatának olyan módját, amelynek során az ábrázolt tárgy is ki tudja fejteni az alkotó nézeteit és karakterét. A mozgalom tagjai a külső valóságok feltárása helyett az egyén belső állapotának összetettségét vizsgálták, amelynek értelmében az ábrázolt objektum és a képkészítő szubjektum határai feloldódni látszanak.

A könyv és a benne kibontakozó történet linearitását a kezdő és az utolsó képek egymás mellé helyezéssel is érzékelhetjük. A kezdő képen egy felújítás alatt álló lakásbelső láthatunk, de a neutrális kompozíció helyett egy maszkolószalaggal rögzített, hatalmas fekete fólia zárja le függőnszerűen a területet. Az utolsó kép egyben az első is, amelyen a modell, maga a művész, gigászi harcait befejezve, felveszi a nézővel a szemkontaktust, íróasztalánál ül és dolgozik. A két kép között megtett út jelenti a történet legfontosabb kérdéseit. Tudunk-e jobb szülők lenni, mint amilyenek a mi szüleink voltak, rálátunk-e vakfoltjainkra?